

SPRAWOZDANIE
Z CZYNNOŚCI WYDZIAŁU
STOW. PRZEMYSŁOWEGO
GOSPODNIÓ-SZYNKARSKIEGO
W KRAKOWIE
ORAZ
ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW
I WYKAZ STANU MAJĄTKU
ZA ROK 1907
TUDŻIEŻ
I PRELIMINARZ NA ROK 1908.

NAKŁADEM STOWARZYSZENIA.

DRUKARNIA ZWIĄZKOWA W KRAKOWIE (UL. MIKOŁAJSKA 13).
pod zarządem A. Szyjewskiego.
1908.

Kancelarya Stowarzyszenia

≡ mieści się przy ulicy Powiśle pod L. 3, parter ≡
(róg ulicy Zwierzynieckiej).

Godziny urzędowania od 8 do 10 przed południem
z wyjątkiem niedziel i świąt.

Szanowne Zgromadzenie!

 Jak już od szeregu lat, tak i tego roku przychodzi przed Was, Szanowni Członkowie, Wydział Stowarzyszenia z drukowanym Sprawozdaniem z czynności roku ubiegłego.

Jak Szanownym Panom wiadomo, weszła w życie od dnia 16. sierpnia 1907 nowela do ustawy przemysłowej z dnia 5. lutego 1907 Dz. u. p. Nr. 26. W myśl §§ 18. i 20. noweli zasięga Władza przemysłowa przy każdym udzieleniu nowej lub przeniesieniu już istniejącej koncesyi gospodnio-szynkarskiej do innego lokalu opinii Stowarzyszenia i trzeba zaznaczyć, że do tej opinii przywiązuje Magistrat wielką wagę i ile razy Prezydum Stowarzyszenia wniosło przeciw udzieleniu lub przeniesieniu koncesyi, ma się rozumieć zawsze należycie uzasadniony i rzeczowy protest, Władza przemysłowa zawsze się do niego przychyliła, tak że nie zaszła jeszcze ani razu potrzeba wniesienia w tej mierze rekursu do c. k. Namiestnictwa. Również nowo ustanowiona z Rady miejskiej Komisyja dla udzielania Magistratowi opinii co do przemysłów koncesyonowanych, wyliczonych w § 23. al. 5. nowej ustawy przemysłowej, składająca się z 17 członków, każe sobie na posiedzeniach odczytywać wniesione przez Stowarzyszenie sprzeciwy i przyłącza się do nich. Wskutek tych postanowień powiększyły się jednakże znacznie czynności biurowe w Stowarzyszeniu, a Stowarzyszenia gospodnio-szynkarskie w Wiedniu, Pradze i wszystkich innych większych miastach monarchii musiały dlatego powiększyć personal biurowy, chcąc w należytej mierze korzystać z tych praw, jakie im daje nowa ustawa przemysłowa. Według postanowień tej ustawy muszą być także we wszystkich Stowarzyszeniach przemysłowych zmienione statuty i w tym celu przedkłada Wydział Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia nowy wzorowy wydany przez Ministerstwo handlu statut Stowarzyszenia.

Dnia 18. grudnia 1907 odbyło się Walne Zebranie Zgromadzenia pomocników, ukonstytuowane przy Stowarzyszeniu, na którem wybrano przełożonym p. Juliusza Streita, jak również uchwalono statut Zgromadzenia pomocników, o którym obecne Walne Zgromadzenie ma wydać opinię dla Władzy przemysłowej po myśli § 120. *e* ust. przem.

Tutaj także Przełożęństwo zaznacza, że wskutek tego ukonstytuowania pomocników i dla utrzymania ich ewidencji należy każdego przyjętego albo oddalonego pomocnika, dalej każdego nowo przyjętego ucznia lub rozwiązanie stosunku nauki z nim zameldować lub wymeldować u przełożonego Stowarzyszenia w ciągu dni ośmiu pod karą 20 koron.

Nadto każdy pomocnik musi być zaopatrzony w odpowiednią legitymację, t. j. świadectwa poprzednich pracodawców lub książkę robotniczą. Książkę robotniczą lub świadectwa służbowe ma przy nawiązaniu stosunku pracy lub nauki wziąć w przechowanie pracodawca za wydaniem potwierdzenia odbioru. Przy prawidłowym wystąpieniu robotnika ma przedsiębiorca przemysłowy wypełnić atramentem rubryki książki robotniczej, wpis podpisać **oraz wyjednać potwierdzenie przełożonego Stowarzyszenia** (§ 79. ust. przem.). Przytaczamy to wszystko dlatego, że niektórzy pryncypałowie, mimo kilkakrotnych pisemnych wezwań, nie chcą się do tego zastosować mimo zagrożenia grzywną. Otóż jeszcze raz Przełożęństwo zaznacza, że wskutek ukonstytuowania się Zgromadzenia pomocników i utrzymania ewidencji pomocników w tem Zgromadzeniu muszą być przepisy o meldowaniu w Stowarzyszeniu ściśle przestrzegane, gdyby jednakże kilkakrotnie nałożone przez Stowarzyszenie grzywny nie skutkowały, wtenczas na żądanie przełożonego Zgromadzenia pomocników odda się sprawę Władzy przemysłowej dla zastosowania § 133. ustęp *a*, który brzmi:

„Kara pieniężna od 20 do 1000 koron spotka tych, którzy działają przeciw postanowieniom o przyjęciu, użyciu i postępowaniu z pomocnikami i uczniami“.

Karty meldunkowe i formularze umów z uczniami, jak również świadectwa nauki i dyplomy wyzwolin pomocników, wydane nakładem c. k. drukarni państwowej w Wiedniu, są do nabycia w kancelaryi Stowarzyszenia.

W sprawie zaliczenia handlu drobiazgowego piwem flaszkowem do przemysłów koncesyonowanych, którą szczegółowo w zeszłorocznem sprawozdaniu na str. 8—12 obszernie omówiliśmy, wydał c. k. rząd a Izba handlowa i przemysłowa przesała Stowarzyszeniu *w niemieckim* języku (tak jakby Stowarzyszenia były obowiązane umieć po niemiecku) celem wydania opinii poniżej zamieszczony projekt rozporządzenia wydać się mającego, a Wydział Stowarzyszenia na podstawie uchwały z d. 21. sierpnia 1907 przesłał Izbie życzenia i poprawki niektórych paragrafów, które poniżej obok projektu są umieszczone.

Verordnung

des Handelsministers im Einvernehmen
mit dem Minister des Innern
vom

betreffend die Einreihung des Detailhandels mit Flaschenbier unter die konzessionierten Gewerbe.

Auf Grund der §§ 24. (Absatz 1 und 2) und 57 (Absatz 3) des Gesetzes vom 5. Februar 1907, R.-G.Bl. Nr. 26, sowie in teilweiser Abänderung der Ministerial-Verordnungen vom 30. März 1899, R.-G.Bl. Nr. 64, beziehungsweise vom 16. Juli 1900, R.-G.-Bl. Nr. 129, betreffend die Regelung des Flaschenbier-Handels, wird verordnet, wie folgt:

§ 1.

Der selbständig ausgeübte Detailhandel mit Flaschenbier, das ist der Handel mit Bier in handelsüblich fest verschlossenen Flaschen in Mengen von weniger als 10 Liter, wird an eine Konzession gebunden.

Wünsche

betreffs Abänderung einiger Paragraphe
der
Verordnung des Handelsministeriums.

§ 1.

Die Genossenschaft erklärt sich mit der Konzessionierung des Flaschenbier-Handels bei Abgabe von weniger als 10 Liter einverstanden.

Auf den Bierabsatz der Bierbrauer und der zum Bierauschanke berechtigten Gast- und Schankgewerbetreibenden findet die Vorschrift des vorhergehenden Alineas keine Anwendung.

§ 2.

Als handelsüblich fest verschlossene Flaschen sind nur solche Flaschen anzusehen, in deren Hals ein Korkpfropf, welcher den Namen, beziehungsweise die Firma der zur Abfüllung des Bieres Berechtigten in deutlicher Brandschrift trägt, dicht und so eingesenkt ist, dass seine obere Querschnittfläche mit dem Rande des Flaschenkopfes annähernd in einer Ebene liegt.

Flaschen mit einem sogenannten Patentverschluss sind nicht als handelsüblich fest verschlossen anzusehen.

Unter Patentverschluss ist:

- a) jede Art Verschluss verstanden, welcher darin besteht, dass ein aus einem festen Material hergestellter Knopf oder Deckel, an dessen unterer Seite eine Dichtungsplatte, respektive ein Ring angebracht ist, mittelst einer Hebel- oder Federvorrichtung auf das Mundstück der Flasche gepresst und durch Auslösung dieser Sperrvorrichtung wie-

§ 2.

Als handelsüblicher Verschluss kann nur derjenige betrachtet werden, wo die Flaschen mit bis an den Rand eingelassenem, die Firma des Füllers in Brandschrift tragendem Kork verschlossen und ausserdem noch einen mit Firmaabzeichnung versehenen Staniol- oder Kapselverschluss haben.

Alle übrigen auch mit einem Superverschlüsse versehenen Patentverschlüsse sind nicht als handelsüblicher Verschluss anzusehen und würden dieselben in jedweder Form in die Rechte des Gast- und Schankgewerbes eingreifen und ausserdem den heute schon blühenden und schwer einzudämmenden unbefugten Ausschank nur erleichtern und begünstigen.

Die Verwendung des Patentverschlusses soll auch fernerhin einzig und allein den schon heute hiezu berechtigten Personen verbleiben.

der leicht entfernt werden kann.

- b) auch ein solcher Verschluss verstanden, welcher darin besteht, dass eine Metallkapsel, an deren unterer Seite eine Dichtungsplatte, respektive ein Ring angebracht ist, mittelst einer besonderen mechanischen Vorrichtung auf das speziell geformte Mundstück einer Glasflasche aufgepresst werden kann.

Die Verwendung dieses sogenannten Patentverschlusses ist nur den Bierbrauern im Verkehre mit den zum Bierausschanke berechtigten Gast- und Schankgewerbetreibenden, ferner den zum Bierausschanke berechtigten Gast- und Schankgewerbetreibenden im Verkehre mit den Konsumenten und untereinander, sowie jenen registrierten Genossenschaften gestattet, welche das Abfüllen von Bier in Flaschen zum Zwecke haben und statutengemäss nur Bierbrauer und zum Bierausschanke berechnigte Personen zu Mitgliedern zählen.

§ 3.

Inhaber der Konzession zum Detailhandel von Flaschenbier sind nur dann berechnigt das Bier in Flaschen abzuziehen, wenn sie die bezügliche Konzession nach der Ministerial-Ver-

§ 3.

Bei Ertheilung der Konzessionen ist genau darauf Bedacht zu nehmen ob dieselben nur die Berechnigung zum Handel, oder aber auch zur selbständigen Abfüllung enthalten sollen.

ordnung vom 30. März 1899,
R.-G.-Bl. Nr. 64, besitzen.

Überhaupt jedoch soll die Verleihung nur an unbescholtene Personen erfolgen.

§ 4.

Der Detailhandel mit Flaschenbier unterliegt der gewerbepolizeilichen Regelung.

§ 4.

Die Verleihung soll analog der Durchführungsbestimmung des Branntwein-Kleinverschleisses gehandhabt werden, so dass nur eine der Bevölkerung entsprechende Zahl zur Verleihung gelangt.

(Gleichwie beim Branntwein die unbeschränkte Zahl der Verschleissstellen die Trunksucht ins Ungemessene fördern würden, werden auch im Flaschenbier-Handel bei Beibehaltung des alten Modus die unhaltbarsten Zustände entstehen).

§ 5.

Auf den im Detailhandel mit Flaschenbier verwendeten Flaschen ist die Menge des darin enthaltenen Bieres, unbeschadet der verkehrsüblichen Fehlergrenze von 0.02 Liter auf oder ab sowie im Allgemeinen die Gattung desselben (z. B. „Lager“, „Abzug“) in unverlöschbarer Weise ersichtlich zu machen.

§ 6.

Die Gewerbebehörde hat die im Interesse der öffentlichen Gesundheitspflege und der Gewerbe-polizei nach den örtlichen Be-

§ 6.

Um die heute in vielen Abfüllbetrieben herrschenden sanitätswidrigen Zustände zu beseitigen ist eine mindest zweimal

dürfnissen erforderlichen weiteren Vorschriften bezüglich der Ausübung dieses Detailhandels im Grunde des § 4. dieser Verordnung zu erlassen.

im Jahre vorzunehmende sanitätspolizeiliche Revision der Abfüllräume dringend geboten.

Bei konzessionierten Flaschenbierhändlern ist mit aller Strenge darauf zu achten, dass der Aufbewahrungsort für leere und volle Bierflaschen (in den meisten Betrieben ist es heute Usus, dass dieselben zwischen Petroleumfässern und -Kannen, Ölbehältern, Käse, Fetten, Seifen und derlei anderen gewiss nicht appetitlichen Waren aufgespeichert liegen) ein derartiger ist, dass sich sanitäre Ubelstände absolut nicht mehr ergeben können. (Siehe Lebensmittel-Gesetz).

Weiters ist dem Hausieren mit Bier von Seite der Flaschenbierhändler mit aller *Entschiedenheit* entgegenzutreten, nachdem heute von diesen ganze Ladungen von Bau zu Bau geführt und nach Bedarf an die dort beschäftigten Arbeiter verkauft werden, welches Vorgehen direkt gegen das Gewerbegesetz verstösst und den Hausierhandel in sich birgt.

§ 7.

Die Konzession kann von der Gewerbebehörde zurückgenommen werden, wenn das Gewerbe binnen sechs Monaten nach Erteilung der Konzession nicht in Betrieb gesetzt, oder wenn später

§ 7.

Um dem etwa entstehenden Konzessionsschacher im Vorhinein schon entgegenzutreten, darf in ein und demselben Ort an eine und dieselbe Person nur einmal eine Konzession neu ver-

durch ebensolange Zeit der Betrieb ausgesetzt wird.

liehen werden und ist jede dieser Konzessionen bei einem eventuellen Verkauf, Verpachtung etc. zurückzulegen und vom Konzessionswerber stets neuerlich darum einzukommen.

Um nun der ganzen Angelegenheit auch praktischen Wert zu verschaffen, müssen alle heute schon bestehenden Flaschenbier-Händler an die Konzessionspflicht gebunden werden und ist bei Verleihung dieser auch der im § 4. vorgeschlagene Modus in Anwendung zu bringen, da die dermalen schon bestehenden Flaschenbier-Verschleissstellen in gar keinem Verhältnis zum wirklichen Bedürfnis stehen und daher dringend einer Reduzierung bedürfen.

§ 8.

Die bestehenden Propinations-Vorschriften erfahren durch diese Verordnung keine Änderung.

§ 9.

Übertretungen der Vorschriften dieser Verordnung sind nach den Strafbestimmungen der Gewerbeordnung zu ahnden.

§ 10.

Diese Verordnung tritt mit dem Tage ihrer Kundmachung in Kraft, gleichzeitig werden die Vorschriften der §§ 6. bis 10 der

Ministerial-Verordnung vom 30.
März 1899, R.-G.-Bl. Nr. 64,
beziehungsweise der Ministerial-
Verordnung vom 16. Juli 1900,
R.-G.-Bl. Nr. 129, ausser Wirk-
samkeit gesetzt.

L. S.

Der Vorsteher:
August Miedniak.

Jak z powyższego widać, oświadczyło się nasze Stowarzyszenie jak i wszystkie stowarzyszenia przem. gospodnio-szynkarskie z całej monarchii za koncesjonowaniem sprzedaży piwa flaszkowego i nie mogło być inaczej, bo przecież o to walczyliśmy przeszło 15 lat i właśnie wskutek tych naszych zabiegów wydał rząd powyższy projekt czynnikom interesowanym do zaopiniowania. Tutejsza Kongregacya kupiecka oświadczyła się przeciw projektowi, z powodu, że wypadłby on na korzyść tylko szynkarzy, ze szkodą kupców i sklepikarzy, jak również oświadczyła się przeciw wszelkiem patentowym zamknięciom wogóle. Izba handlowa i przemysłowa na posiedzeniu w dniu 8. października 1907 na wniosek referenta dra Szarskiego, który wywodził, że sprawa ta w naszym kraju obchodzi tylko miasta Kraków i Lwów, bo gdzieindziej obowiązuje jeszcze prawo propinacyjne, wniósł, aby w obu miastach handel piwem w zamkniętych flaszkach był wolny, do czego się też Izba przyłączyła. Z powodu tego projektu organ tutejszych kupców „Kupiec polski“ napada w kilku numerach na przemysłowców gospodnio-szynkarskich. Ponieważ w sprawozdaniu nie możemy się wdawać w polemikę, gdyż tę rezerwujemy sobie do chwili, kiedy się utworzy „Związek Stowarzyszeń przemysłowych gospodnio-szynkarskich Galicyi zachodniej“ z własnym organem, to jednakże zapytać musimy, po co się kupcy a szczególnie w Krakowie pchają do przemysłu gospodnio-szynkarskiego, my ich przecież nie prosimy, żeby flaki na porce sprzedawali, my im zostawiamy ich łokieć i wagę a oni przemysłowcom gospodnio-szynkarskim niech zostawiają widelec i półkwaterek. Kiedy rozchodzi się o meldowanie pomocników i uczniów, to ażeby to ominąć, po-

wiadają, że są kupcami, chociaż ich subjekci i uczniowie cały rok wagi ani ciężarka w ręku nie mają, tylko roznoszą gościom potrawy i napoje, kiedy zaś się rozchodzi o spoczynek niedzielny i zamykanie handli, mówią, że są restauratorami i szynkarzami; „albo — albo, jednemu trzeba być rad“. Na szczęście te stosunki dwuznaczne nareszcie się raz skończą, gdyż na skutek interwencji Towarzystwa bratniej pomocy kelnerów w Krakowie w Ministerstwie handlu, wydało c. k. Namiestnictwo we Lwowie następujący okólnik:

Magistrat
stoł. król. m. Krakowa.

Kraków, dnia 26. marca 1908.

L. 24494/08.

III a.

Odpis.

Z c. k. Namiestnictwa L. 3715/6, A/7 z roku 1907. Lwów, dnia 13. marca 1908. Używanie uczniów i pomocników w przemyśle handlowym połączonym z przemysłem gospodnio-szynkarskim.

Okólnik

do wszystkich Panów c. k. Starostów i Panów Prezydentów król. stoł. miast
Lwowa i Krakowa.

W obu stołecznych, tudzież w prowincjonalnych miastach coraz liczniej powstają przemysły handlowe (handle korzenne), połączone z przemysłem gospodnio-szynkarskim.

Takie, po myśli ustawy dopuszczalne zresztą, połączenie przemysłów pociąga za sobą tę niedogodność, że uczniowie i pomocnicy (subjekci) przyjmowani do tych przedsiębiorstw, częstokroć na podstawie umowy nie dość jasno i ściśle określającej, do którego z tych dwóch przemysłów wstępują — używani bywają równocześnie w obu tych przemysłach, nie mających zresztą nic z sobą wspólnego, prócz tego, że bywają pomieszczone w sąsiadujących ze sobą lokalnościach.

Ponieważ jednak dla każdego z tych dwóch przemysłów ustawa przemysłowa zawiera odrębne przepisy n. p. co do spoczynku niedzielnego, co do pracy nocnej młodocianych robotników, co do przerw w pracy, prawa trzymania i obowiązku kształcenia

uczniów i t. p., przeto obchodzenie tych przepisów, ułatwiane przez kolizję, staje się w tego rodzaju połączonych przemysłach zjawiskiem coraz częstszem, a dającym powód do wnoszenia skarg.

Wzywa się wobec tego Pana c. k. Starostę (Pana Prezydenta), aby na stosunki panujące we wspomnianych połączonych przemysłach zwracał baczną uwagę, a spostrzeżonym ewentualnie nadużyciom i obchodzeniu ustawy starał się z całą usilnością położyć tamę przez wydanie w każdym poszczególnym wypadku zarządzeń na podstawie obowiązujących przepisów.

Za c. k. Namiestnika :

Kleeberg w. r.

L. 24494/08

Kraków 26. marca 1908.

III a.

Udziela się

Stowarzyszeniu przem. restauratorów, szynkarzy, właścicieli
hotelów itd.

do rąk Przełożonego p. Augusta Miedniaka

w Krakowie

do wiadomości z wezwaniem, aby o wypadkach zatrudniania uczniów lub pomocników przez właścicieli przedsiębiorstw gospodnio-szynkarskich, połączonych z przemysłem handlowym — w sposób sprzeciwiający się ustawie przemysłowej, względnie przepisom tej ustawy o odpoczynku niedzielnym w przemyśle, o pracy nocnej, przerwach w pracy itd. — donosiło w każdym poszczególnym wypadku Magistratowi, celem pociągnięcia winnych tego rodzaju przekroczeń ustawy do odpowiedzialności i kary.

Leo.

* * *

Magistraty miast, w których mają siedzibę urzędową c. k. Dyrekcyę Policyi, nie są kompetentne do wydawania zakazu zamykania przemysłów gospodnio-szynkarskich. Magistrat stoł. król. m. Krakowa jako władza przemysłowa ogłoszeniem z dnia 14. maja 1907 r. L. ⁴¹⁸¹¹_{III}/07 zarządził w porozumieniu z c. k. Dyrekcyą Policyi w Krakowie na podstawie § 54 ustęp 2 ust. przem. w celu

zabezpieczenia spokoju publicznego, aby szynki, piwiarnie i drugorzędne kawiarnie w mieście Krakowie w dniu 17. maja 1907, jako w dniu wyborów do parlamentu, przez cały dzień aż do godziny 6. rano dnia następnego były zamknięte pod karą. Do tego się p. N. N. właściciel większej restauracji i kawiarni nie zastosował, a Magistrat wymierzył mu grzywnę w kwocie 20 kor. Na skutek rekursu p. N. N. zniósło c. k. Namiestnictwo we Lwowie nałożoną grzywnę następującem orzeczeniem :

L. 125829/VI a.

Lwów, dnia 12. października 1907.

Do

Magistratu stoł. król. miasta Krakowa.

Orzeczeniem Magistratu z 13. czerwca 1907 L. 45.352 skazano p. N. N., właściciela przedsiębiorstwa gospodnio-szynkarskiego w Krakowie, na podstawie rozporządzenia cesarskiego z 20. kwietnia 1854 Nr. 96 Dz. p. p. za przekroczenie rozporządzenia Magistratu z 14. maja 1907 L. 41.811, popełnione przez otworenie mimo zakazu swego lokalu szynkowego w dniu 17. maja b. r. w czasie odbywającego się wyboru posłów do Rady Państwa z miasta Krakowa, na grzywnę w kwocie 20 kor. na fundusz miejscowych ubogich.

Na rekurs N. N. c. k. Namiestnictwo uchyła z urzędu zaczepione orzeczenie dla niekompetencji Magistratu do orzekania w tej sprawie. Zakaz bowiem Magistratu z 14. maja 1907 L. 41.811 co do otwierania szynków, restauracji i kawiarni w Krakowie w dniu 17. maja b. r., którego przekroczenia rekurent miał się dopuścić, miał na celu zabezpieczenie utrzymania porządku i spokoju publicznego, tudzież bezpieczeństwo osób i mienia w dniu 17. maja b. r. jako w dniu odbywającego się w Krakowie wyboru posłów do Rady Państwa, a gdy wykonywanie tego działu policyi według organizacji władz policyjnych, zatwierdzonej najwyższem postanowieniem z 10. lipca 1850, ogłoszonem rozporządzeniem Namiestnictwa z 4. czerwca 1851 Nr. 125 Dz. u. kr. należy tam, gdzie znajduje się Dyrekcyja policyi, do zakresu działania tych władz policyjnych, a więc w Krakowie do tamtejszej c. k. Dyrekcyi Policyi, przeto tak do wydania zakazu otwierania szynków i restauracji

w Krakowie w dzień wyborów, jakoteż do dochodzenia i karania przekroczeń takiego zakazu powołaną była c. k. Dyrekcyja Policji w Krakowie, a nie Magistrat.

Załączniki sprawozdania z d. 25. września 1907 L. 80.324 zwraca się.

W zastępstwie :

Podpis nieczytelny.

Tu się jednakże zapytać godzi, na co się zda wydawać takie połowiczne zarządzenia. Wprawdzie restauracye, piwiarnie, szynki i kawiarnie były w całym mieście zamknięte, ale za to handelki były otwarte i tam pito na umór; jedni pili na pohybel jednego Ignaca, drudzy na pohybel drugiego Ignaca. Jeżeli więc kiedy w przyszłości zajdzie potrzeba wydania takiego zarządzenia, to niechże ono obejmuje bez wyjątku wszystkie zakłady, w których wódki na kieliszki można dostać, boć przecież kto się nie będzie mógł wódki lub piwa napić w szynku przy małym rynku, to się napije w szynku przy wielkim rynku. Nawiasowo musimy zaznaczyć, że inicjatywa do zarządzenia Magistratu wyszła od Wydziału Stowarzyszenia, lecz Wydział nie przypuszczał, że zostanie ono tak połowicznie wydane.

* * *

C. k. Rząd, dbały o dobro swoich poddanych i trzymając się dewizy, że *der Mensch ist das kostbarste Kapital* dla państwa jako siła podatkowa, ma zamiar przystąpić obecnie do ograniczenia czasu nocnej pracy kobiet i młodocianych pomocników, zajętych w przemyśle, w ten sposób, iż tychże nie wolno by było używać do pracy przemysłowej w czasie nocy t. j. w godzinach od 8 wieczór do 5 rano.

Ograniczenia pracy nocnej kobiet zostały uchwalone na konwencji międzynarodowej, odbytej w Bernie w r. 1906, do której to konwencji przystąpiła także i Austria. Projekt rządowy sięga atoli dalej, aniżeli konwencya berneńska. Rząd zamierza bowiem wprowadzić w życie nietylko owe ograniczenia, które konwencya uchwaliła tylko co do pracy nocnej kobiet, ale pragnie rozciągnąć je także na czas pracy nocnej **pomocników młodocianych.**

Nadto odnosi się konwencja tylko do kobiet, zajętych w przemysłach produkcyjnych (*Industrie*), podczas gdy projekt rządowy zakreśla ochronie kobiet szersze ramy, podciągając pod nią wszystkie ustawą przemysłową objęte przemysły (*Gewerbe*).

Na wezwanie tutejszej Izby handlowej i przemysłowej wydania opinii o tym projekcie, przesało Stowarzyszenie następujące oświadczenie :

L. 154/07.

Kraków, dnia 27. września 1907.

Do

Świetnej Izby handlowej i przemysłowej

w Krakowie.

Odnosnie do wezwania tamt. z dnia 12. września 1907 L. 4940 o objawienie zdania co do projektu rządowego o ograniczeniu czasu nocnej pracy kobiet i młodocianych pomocników, zajętych w przemyśle, podpisane Przełożęństwo Stowarzyszenia gospodnio-szynkarskiego w Krakowie na podstawie jednomyślnie powziętej uchwały Wydziału, oświadcza co następuje :

Niemal u dwóch trzecich przemysłowców gospodnio-szynkarskich w Krakowie są używane kobiety przy przemyśle, już to jako kasyerki lub bufetowe, lub też jako pokojowe hotelowe albo kucharki lub posługaczki przy kuchni.

Zajęcia tego nie można jednakże porównywać ani z pracą kobiet, zajętych w przemysłach produkcyjnych (*Industrie*) lub fabrycznych, ani z pracą kobiet, zajętych w innych przemysłach konfekcyjnych, szwalniach itp., gdyż podczas kiedy tam kobieta jest zajęta ciągle przez pewien szereg godzin stale, to tu praca odbywa się tylko w pewnych godzinach z przerwami, a zaznaczyć należy, że zajęcie to nie jest ciężką fizyczną pracą. I tak zajęcie pokojowych hotelowych odbywa się przeważnie przy przyjeździe i odjeździe gości od lub do pociągów kolejowych, zaś praca kasyerek i bufetowych w restauracjach i kawiarniach zaczyna się przeważnie dopiero po południu lub wieczór i trwa do zamknięcia interesu w nocy. Zaś w niektórych większych interesach, jak restauracya kolejowa, zmieniają się pracownice naprzemian w pewnych go-

dzinach. Analogicznie ma się rzecz z uczniami i młodocianymi pomocnikami, zajętymi w przemyśle gospodnio-szynkarskim.

Ograniczyć jednakże jeszcze tę pracę, jak to chce projekt rządowy, znaczyłoby podciąć najżywotniejszy nerw i tak się już do upadku chylącego przemysłu gospodniego, a w czasach tak gwałtownie się wzmagającej drożyzny wszelkich artykułów spożywczych widzieliby się przemysłowcy gospodni zmuszeni znowu podnieść ceny w swoich lokalach, i tu zapytać się godzi, czy rząd, zamiast ułatwiać egzystencję przemysłowcom, koniecznie się chce przyczynić razem z socyalistami do ruiny tychże? Dokąd dążymy i na czym się to skończy? Już dziś bowiem jest trudno dostać ucznia młodocianego do przemysłu gospodniego, bo pryncypał musi się starać o wszelkie jego wygody, musi go kształcić w swoim zawodzie, posyłać do szkoły fachowej itp. i za to niema mieć prawa używać go do pomocy w godzinach, kiedy największy ruch się odbywa w jego przemyśle?

Z tych przeto powodów podpisane Przełożęństwo protestuje imieniem wszystkich członków Stowarzyszenia przeciw projektowi rządowemu o ograniczeniu czasu nocnej pracy kobiet i młodocianych pomocników w przemyśle gospodnio-szynkarskim i uprasza Świątą Izbę handlową i przemysłową o użycie całego swojego wpływu, ażeby tak niedorzeczny projekt rządowy nie stał się ustawą.

Z Wydziału etc.

L. S.

Przełożony Stowarzyszenia:

A. Miedniak.

Imieniem pomocników gospodnio-szynkarskich przyłącza się Wydział Towarzystwa bratniej pomocy kelnerów w Krakowie w całej osnowie do niniejszego protestu.

Fr. Sauer
prezes.

* * *

Na prośbę członków Stowarzyszenia wyznania izraelickiego, którzy zarazem posiadają trafiki, wniósł Wydział w ubiegłym roku podanie do c. k. Dyrekcyi okręgu skarbowego o zezwolenie, by niektórym członkom, którzy o to prosili dozwolono mieć trafiki zamknięte w dniu uroczystych świąt Nowego Roku i Święto pojednania

i otrzymał przychylne zezwolenie. Członkowie, którzy będą chcieli i w tym roku uzyskać pozwolenie zamknięcia swych trafik w dniach powyżej przytoczonych świąt, przypadających w tym roku na dzień 26. i 27. września i 5. października, zechcą zgłosić się z tem do kancelaryi Stowarzyszenia najdalej do 30. czerwca b. r., ażeby Przełożństwo na czas mogło wnieść do Dyrekcyi okręgu skarbowego odpowiednie podanie z wykazem osób proszących o to.

X. państwowy wiec austr. przemysłowców gospodnich i hotelarzy odbędzie się w tym roku w Pradze w dniach od 14. do 17. września. Inicyatywę do niego dali tak czescy jakoteż i niemieccy przemysłowcy gospodni Czech i Izba handlowa i przemysłowa w Pradze z okazji wystawy przemysłowej jubileuszowej, jaka tam się odbywa. Będzie to jeden z najliczniejszych zjazdów przemysłowców gospodnich, jakie się dotychczas w stolicy i różnych miastach monarchii co parę lat odbywają, a przedmiotem obrad będą ważne sprawy dotyczące naszego przemysłu, jak uzupełnienie ewentualnie rozszerzenie niektórych paragrafów nowej ustawy przemysłowej, mianowicie §§ 2, 3, 18, 19, 20, 20 a, 24, 55, 56, 57, 114, 116 a, 116 c, 119 e, 119 h i 133 b. ust. przem., tak samo § 341 ord. egz. o przymusowych dzierżawach koncesyi gosp. w drodze egzekucyi, przyspieszenie rozporządzeń o koncesyonowaniu handlu piwa we flaszkach i dowodu uzdolnienia w przemyśle gospodnim, przeciw trustom browarów i w. i. Koledzy Czesi przygotowują nadzwyczajne przyjęcie i liczą na przybycie około 1500 osób. To też my Polacy powinniśmy się zamanifestować, by nie zostać wobec Niemców w tyle i wziąć jak należniejszy udział w tym wiecu. Bliższe szczegóły będą podane do wiadomości Sz. pp. Członków później.

Na przeszłorocznym zjeździe naszego centralnego Związku, który się odbył w Abazyi, zostały niektóre paragrafy statutu Związku zmienione, tak że obecnie każde Stowarzyszenie mianuje jednego członka Wydziału, który bierze udział w peryodycznych posiedzeniach Związku w Wiedniu. Nasz Wydział Stowarzyszenia na posiedzeniu dnia 11. grudnia 1907 wybrał swego przełożonego członkiem Wydziału centralnego Związku w Wiedniu.

Dnia 11. września 1907 udała się deputacja Wydziału do Prezydenta miasta z memoriałem przeciw pomnażaniu przemysłów wyszynkowych zwłaszcza w nowo wybudowanych kamienicach i by w nowo stworzonych przemysłach wyszynkowych Magistrat ściśle przestrzegał wydanych rozporządzeń sanitarno-policyjnych.

Rezolucją z dnia 14. października 1907 L. 37253 zamianował Magistrat p. dra Maryana Kleję, koncepistę Magistratu, komisarzem rządowym dla Stowarzyszenia, a p. Maryana Hajdukiewicza zastępcą komisarza.

Na podstawie uchwały Wydziału przesłano dnia 20. listopada 1907 p. dr. Henrykowi Szarskiemu gratulację z powodu wyboru na pierwszego wiceprezydenta Rady miejskiej i otrzymano podziękowanie za przesłane życzenia.

Na żądanie Dyrekcyi Archiwum aktów dawnych miasta Krakowa przesłano do zbiorów Archiwum w darze wszystkie dotychczas wydane drukowane roczne sprawozdania Stowarzyszenia i wpisano je tam do inwentarza bibl. Nr. 4298.

Dnia 21. października 1907 nastąpiło uroczyste otwarcie założonej staraniem Stowarzyszenia szkoły zawodowej uczniów gospodnich w gmachu Akademii handlowej wobec naczelnika Wydziału szkolnego Magistratu p. dra Zaczka, c. k. Instruktora Stowarzyszeń p. Witolda Ostrowskiego, Dyrekcyi szkoły z gronem nauczycielskiem, Prezydium i Wydziału Stowarzyszenia, delegatów Zgromadzenia pomocników i reprezentantów prasy. Delegatem szkoły ze strony Stowarzyszenia został wybrany przez Wydział p. Franciszek Sauer, zastępca przełożonego, który zarazem wyklada uczniom naukę teoretyczną i praktyczną o usługiwaniu przy stole. Sprawozdanie o szkole, napisane przez p. Sauera, wyjdzie osobno przy zamknięciu roku szkolnego.

Pismem z dnia 15. stycznia 1908 zawiadomił p. E. Chronowski właściciel Grand Hotelu Stowarzyszenie, że grono właścicieli hotelów zamierza utworzyć własne „Gremium Hotelarzy“. W myśl §§ 111. i 111. a. ust. prz. jest to dopuszczalnem. Ponieważ jednakże wszyscy właściciele hotelów w Krakowie oprócz uprawnienia § 16. lit. a t.j. przyjmowania obcych w gospodę, wykonywają także resztę uprawnień tego paragrafu litery b., c., d. i f., t. j. podawanie potraw,

wyszynk piwa, wina i wódek, podawanie kawy, herbaty i. t. p. i z tego tytułu muszą i nadal należeć do dotychczasowego Stowarzyszenia gospodnio-szynkarskiego, dalej z powodów, że nowo założyć się mające Stowarzyszenie hotelarzy o bardzo małej liczbie członków nie mogłoby osiągnąć tych celów, dla których po myśli § 114. ustęp 1., 2. i 3. ustawy z dnia 5. lutego 1907. Dz. u. p. Nr. 26. jest powołaniem i przeciwnie zachodziłyby wciąż kolizye co do Zgromadzenia pomocników, utworzyć się mającej kasy przy Stowarzyszeniu gospodnio-szynkarskiem dla chorych pomocników i uczniów, sądu polubownego i istniejącej już szkoły zawodowej dla uczniów — przeto 15 właścicieli i dzierżawców hoteli i wszystkie właścicielki pensyonatów w liczbie 12, wniosło do tut. Stowarzyszenia „Oświadczenie“ na piśmie, iż nie życzą sobie utworzenia nowego Stowarzyszenia hotelarzy w Krakowie i nie chcą zostać tegoż członkami. W tej sprawie poweźmie Walne Zgromadzenie stanowczą uchwałę.

*

*

*

Na tem zakończamy Sprawozdanie z najważniejszych czynności Wydziału w roku ubiegłym, nadmienając, że w tym czasie odbyto dwa Walne Zgromadzenia w sali Rady miejskiej, jedno Zgromadzenie w sali Hotelu Londyńskiego i kilka zebrzań mniejszych w sprawie uregulowania cen z powodu nadzwyczajnego podrożenia spirytusu, 10 posiedzeń Wydziału i 2 konferencye z reprezentantami browarów, którzy nosili się z zamiarem podniesienia ceny piwa, lecz wskutek zdecydowanego stanowiska Wydziału odstąpili od tego zamiaru, czekając lepszej pory. (Pożałowania godni biedacy!).

W tymże czasie wpłynęło do kancelaryi Stowarzyszenia 284 kawałków, które wszystkie załatwiono, a oprócz tego było także wiele innych drobniejszych spraw, interwencyi u władz i t. p.

Odsetki z funduszu zapomogowego otrzymali: dwie osoby wyznania chrześcijańskiego za ubiegłe 3 lata i jedna osoba wyznania izraelskiego połowę odsetek za rok 1907.

Kraków, dnia 12. maja 1908.

Za Wydział:

August Miedniak

przełożony Stowarzyszenia.

Zamknięcie rachunków

Stow. gospodnio-szynkarskiego w Krakowie

i Wykaz stanu majątku za rok 1907 tudzież

Preliminarz na rok 1908.

A. Stan Majątku Stowarzyszenia

z dniem 31. grudnia 1907.

L. p.	PRZEDMIOT	K	h
1.	Zapas kasowy z dniem 31. grudnia 1907 książeczka Kasy Oszczędn. miasta Krakowa Nr. 235.590	2.232	15
2.	Do fruktyfikowania złożono 25% taks in- korporacyjnych w Kasie Oszczędn. m. Krakowa książeczka wkł. Nr. 256.850	280	—
3.	Gotówką na cele uczniów złożono na książeczkę Kasy Oszczędn. miasta Krakowa Nr. 256.851 (50% z wpisu i wypisu uczniów)	119	—
4.	Zaległe wkładki u członków	40	—
5.	Wartość inwentarza po odtrąceniu 10% zużytkowania	522	—
	Ogółem	3.193	15

B. Stan Funduszu zapomogowego

z dniem 31. grudnia 1907.

L. p.	PRZEDMIOT	K	h
1.	Książeczka Kasy Oszczędności miasta Krakowa Nr. 189.991	4.000	—
	Ogółem	4.000	—

Odsetki tego funduszu, przeznaczone corocznie dla podupadłych członków Stowarzyszenia, połowa dla członka wyznania chrześcijańskiego a połowa dla członka wyznania izraelskiego — w braku petentów bywają umieszczane na książeczkę Kasy Oszczędności miasta Krakowa Nr. 189.992.

Kraków, dnia 31. grudnia 1907 r.

Franciszek Sauer m. p. *August Miedniak* m. p. *Roman Drobner* m. p.
zastępca przełożonego. przełożony Stow. skarbnik.

Powyższy stan majątku i funduszu zapomogowego sprawdziliśmy:

KOMISYA REWIZYJNA:

Józef Frimmel m. p. *Adolf Liebeskind* m. p. *Wincenty Gawlas* m. p.

Rachunek końcowy

[illegible]

August Miedniak m. p.
przełożony Stow.

Franciszek Sauer m. p.
zastępcą przełożonego.

Roman Drobner m. p.
skarbnik.

(L. S.).

za rok 1907.

L.p.	R O Z C H Ó D	K	h
1.	Czynsz za lokal	288	—
2.	Światło, opał i obsługa	101	56
3.	Druki, wykazy, sprawozdania	254	34
4.	Księgi, potrzeby kancel., kosztą zebrzań	190	03
5.	Prenumerata pism fachowych	57	80
6.	Wydatki Stowarzyszenia pomocników	39	60
7.	Zwrot wpisowego	20	—
8.	Różne wydatki, zapomogi, uzupełn. inwentarza	258	31
9.	Nowa kasa żelazna	240	—
10.	Towarzystwu bratniej pomocy kelnerów	50	—
11.	Stowarzyszeniu kucharzy na sztandar	25	—
12.	Datek funkcyjny przełożonemu	600	—
13.	Płaca sekretarza	400	—
14.	Kursor i porto pocztowe	96	55
15.	Podatek ekwiwalentowy	5	40
16.	25% taks inkorpor. do fruktyfikowania na książeczce wkł. Kasy Oszczędności miasta Krakowa Nr. 256.850 po strąceniu poz. 7. (§ 115. al. 5. ust. przemysł.)	280	—
17.	50% z opłat od uczniów na książeczce wkł. Kasy Oszczędn. m. Krakowa Nr. 256.851 przeznaczone na cele uczniów (§ 115. al. 5. ust. przemysł.)	119	—
18.	Nagrody dla uczniów szkoły zawodowej	100	—
19.	Zapas kasowy dnia 31. grudnia 1907	2.232	15
		5.357	74

Kraków, 15. lutego 1908.

Sprawdzono i za zgodne uznano.

KOMISYA REWIZYJNA :

Józef Frimmel m. p. Adolf Liebeskind m. p. Wincenty Gawlas m. p.

Preliminarz

na rok 1908.

L. p.	Przypuszczalny rozchód	K	h
1.	Czynsz za lokal	300	—
2.	Światło, opał i obsługa kancelaryi	100	—
3.	Druki, wykazy, sprawozdania	200	—
4.	Potrzeby kancelaryjne, księgi, porta	150	—
5.	Koszta zgromadzeń, petycyi, delegacye	150	—
6.	Prenumerata pism zawodowych	60	—
7.	Wkładki do Związku Stowarzyszeń	50	—
8.	Wydatki nadzwyczajne i uzupełn. inwentarza	200	—
9.	Datek funkcyjny przełożonemu	600	—
10.	Remuneracya sekretarza	400	—
11.	25% taks inkorporacyjnych złożyć na procent	250	—
12.	50% należności od uczniów " " "	110	—
13.	Ekwiwalent na rok 1908	10	—
		2.580	—

Kraków, dnia 15. lutego 1908.

L. p.	Przypuszczalny przychód	K	h
1.	Taksey inkorporacyjne	1.000	—
2.	Zoległe wkładki członków	40	—
3.	Opłaty za wpis uczniów	120	—
4.	Opłaty za wyzwoliny uczniów	100	—
5.	Odsetki	100	—
6.	Wkładki członków po 1 kor. kwartalnie	1.200	—
7.	Grzywny	20	—
		2.580	—

August Miedniak m. p.
przełożony Stow.

Franciszek Sauer m. p.
zastępca przełożonego.

Roman Drobner m. p.
skarbnik.

(L. S.).

13 rok 1908.

Lp.	Wykaz wydatków	K.	p.
1.	Także informacyjne	1.000	—
2.	Koszty utrzymania ekspedycji	40	—
3.	Opłaty za wzięcie pozwolenia	20	—
4.	Opłaty za wywołanie telegramów	100	—
5.	Opłaty	100	—
6.	Wydatki na podróż do i z Krasnojarska	1.200	—
7.	Gazety	20	—
		2.380	—

Wszystkie wydatki w p.
przebiegu roku

Pracownik: [illegible]
[illegible]

Pracownik: [illegible]
[illegible]

(L. W.)